

Video Patres sanctissimi, quæ ad explanationem propositarum questionum Euma,
no ingenio excogitari potuerunt, dictis tot gravissimis sententijs,
omnia pene iam exhausta, atq. consumpta esse, ut nobis, qui in imis
subsellis sedemus nil ferè reliquum sit, quod de nrò promovere possi-
mus. Aligua tamen ego, ut partes meas absolvam, ad primam quæsti-
onem dicturus sum, quæ etn̄ nova, atq. maledicta vobis non erunt
aliena tamen a re de qua agitur non existimo. Ac cum ferè
omniū Patrum sententiæ in duas partes divisa sint, ut multi
de auctoritate præcepti querendum ceaseant, alij Eam rem in
deliberationem cadere non putent, Constantè affirmo, me in eorū
sententiam venire, qui existimant hoc imprimis queri debere,
lege ne Ecclesiastica responderi oporteat, an potius Divina, et
Evangelica. Neq. me satis movent ea, quæ a nonnullis doctissimis
illis quidem, et acutissimis contra disputata sunt, ad quæ erat
quidem mihi in animo diligenter respondere, sed omnem facul-
tatem contra illa disputandi præcipuerunt mihi antiquiores
Eписcopi, quorum accurata, et gravis oratio nihil omisit, quod ad
ea refellenda pertineret, aliqua tamen collegam episc, et quasi
Epulogo complacebar, ut si nihil novi excogitatum, et non nihil
a me dictum existimetis. In primis aut̄ illud constatutū sit
non esse alienum a proposito capite, neq. vagari nos extra quæsti-
onis, fines, si de legis vinculo queramus, idq. primū Eac
ratione

In omni proposita quæstione ita rem perfecte intellegimus, si proble-
ma in suas causas, et principia referimus, et resolvimus, perfectas
enim causas rei natura cognoscitur, multaq. propositiones ex

ex proprietate, et conditione principiorum perspecta ducuntur, quae ad
explicandam rei naturam maxime pertinet, veluti in pñti
quaestione si residendi officii consideretur (Eor est n. nobis quatuor
problema propositum), idq. resoluitur in principia sua; materia
nobis occurret subiecta Eui officio, et in qua Epus versatur, ea
continet iudicia, lites correctiones subditos, et Smi alia negocia
in quibus Epus magna ex parte est occupatus, is uero perspectus
intelligimus, quae inuoluta in is administrandis habeat Epus, atq.
pellationes frivolas, suspiciones, inhibitiones, causas, deuolutiones
non illato grauamine. Hoc igitur principio perspecto, et inuolutis
his patefactis, poterit Eui parti prouideri. Eadem ratione
si consideretur quae sit residendi forma offerent se nobis impe-
dimenta, quibus in Eae sui muneris parte detmentur Epi.
Est n. Epus forma gregis, ut inquit Petrus, quatenus praestit
gredi, et assistat tanq. Nauita nauis, gubernans Ecclesiam
praedicatione uerbi, et sacramentorum dispensatione, quo capite
cognito mederi facile poterimus nonnullis inuolutis, in quae
ex Eae parte incurrit administratio Epi, cum non omnes
qui in Epi nauis reperiuntur ab eo pendant, sed in guber-
nandi officio multi esse aliquas suas partes excusant, cu
interca ad clauum sedenti Epi non pareant. Fme item con-
siderato, Eor est salute animarum magna nobis facultas praebet
ducendi ex eo utiles canones, atq. ad residendum necessarios
Par ratio est, si autorem, et efficientem praeccepti causam
cognoscamus. Nam si praecceptum Dni sit, et residendi offi-
a ~~Epis~~

a Srō pendeat, perspicuū est multa Epīs cōmoda deberi, multa quoq; impedimenta tollenda: legesq; ferendas, quibus auctoritatem culpa sua, uel potius iniuria temporum labefactam recuperare ualeant, qua non est in animo recensere, quemadmodum ab auctō, reate Diuinæ legis ducantur, satis est admonuisse Patres, ut cum de cōmodē et utiliter residendo cogitabunt, ad hos fontes se referant, ex quibus omnis officij nr̄i uis, atq; auctoritas manat

Non igitur transimus propositæ quæstionis finos, quod eius legis naturam perspicere uolumus, sed rem ad unum resecamus, ināq; et methodo procedimus, ut patetatis fontibus residendi, omnia qua ad id necessaria sunt cognoscamus

Quare quod dicitur non esse propositam Eam quæstionem nobis a Legatis; respondemus, cum propositum nobis sit, ut consideremus qua ratione Epī ita residere ualeant, ut nunq; ab Ecclesijs absint id Eae ratione effici, sit natura Legis Diuinæ considerata, oīa qua ad Pontificiū munus cōmodē, et fructuose absoluendū spectat eis concedant

Pertinet, inquis, ad dogmata ista quæstio, ideoq; non hoc loco tractanda est, immo uero ad reformationem ualet, atq; ad abusum absentiae tollendum. De matrimonio clandestino aliquando disputaturi, quid magis tractabimus, quam diuisionem illam qua ius omne in Diuinum, Naturale et Humanum distribuitur, qua difficiles quæstiones habet, et ad dogmata pertinentes, si usuras proderemus, quod sine dubio ad mores pertinere, fieri ne posset quicq; aptius, quam si eas iure Diuino prohibitās esse declararem.

Contra rōnē d. Gauen' At lex Divina inquis, et Ecclesiastica eodem modo obligant, utraq;
n. peccato mortali violatur. Primum hoc non omnes concederent. Joan-
nes Gerson, et Durandus putant legem humanam, quatenus lex
humana est, non posse quemq; ad mortalem culpam obligare. Eae
rationi movetur Gerson, quoniam inquit Legislator non potest ad
eam pœnam obligare, quam non potest in foro suo infligere, at
mortale est, quod officit reatum ad mortem æternam, quam nemo
nisi Deus potest inferre. Ac tamen Eae opinio falsa est, tamen
qui ad residendum Ecclesiastica lege teneri uellent Gerso-
nem magistrum facile sequerentur. seq. doctes ad Sane doc-
trinam proberent. Sed mitto Gersonem, hoc tamen constat eū
qui legem Ecclesiasticam violat, non semper peccati mortalis
reum esse Pet. de palude in 4. sent. distm. 16. ait, trans,
gressorem legis humanae, ex proportione causa ponderari. Cum
sequitur Adriannus, qui in vi. quodl. ar. 2.º inquit non possi-
t Eae in re certam regulam constitui cum multi casus nascat;
que peccati vim, et naturam mutant. Sed concedo tam resi-
dendi legem de qua est questio non sine peccato mortali
violari, Ergo nihil refert, utrum in hominem pecces, an
vero in Deum, si uir in uirum peccauerit, inquit Heli
fortasse ignoscat illi dominus, sed si in Dominum peccave-
rit, quis orabit pro eo? et dominus ad Samuellem non
te inquit reliquerunt, sed me, ne regnarem super eos
Obligat inq; ad mortali Ecclesiastica lex residendi, si violat;
sed quæro num propterea superat, et excedit vires, et
facit,

facultatem humanae legis, cuius ea conditio est, ut mutari possit
 variari, relaxari, antiquari. Lex autem Divina firma, stabilesque
 perpetuo manet, quoniam sua sponte, ac natura talis est, non
 positione, et placito hominum, ideo ei nulla praescriptio, nulla
 temporis antiquitas aduersatur: quum potius quo diutur-
 rius in eam delinquitur, eo grauius peccatur. Igitur si
 longo usu non residendi lex antiquaretur si humana esset
 peccaret, ne mortaliter is, qui in eam delinqueret, immo
 neq. uenialiter, quemadmodum neq. delinquit is, qui feria
 sexta, et quinta non ieiunat, et qui orans ad orientem non
 se conuertit, neq. Diaconus si sedeat prebbyteris sedentibus,
 uel Sarcus si ad altare accesserit, quae omnia ita serua-
 uit antiquitas, ut aduersus eos, qui secus facerent, gra-
 uissimas penas sanxerit. Perspicuum est autem sane diffi-
 nitionem esse necessariam, cum pleriq. Ecclesias obtinentes
 in eo statu reperiantur, ut eas nunquam uel raro uisuri
 sint, multi etiam Epi Roma manent non iubente Pontifice
 hoc non esset tolerabile, sed privati comodi causa, qui quod
 in eo patientia Pontificis abutantur putant se tacite
 dispensatos, et residendi lege solutos, at si lex Divina
 eos residere praeciperet, capitali peccato abstricti tenerentur.
 Est igitur sanctae Synodi officium illorum saluti consulere
 et Ecclesiarum solitudini opem ferre, non enim nos si hoc decla-
 raremus, quod non est, uerum efficeremus, sed tantum quod

verum re ipsa est, palam faceremus, ideo qua post promulgationem Divini iuris essent illicita, nunc quoque sunt, ac omni tempore fuerunt illicita, ac nefaria, saltem in foro conscientiae et coram Deo.

Dicitur est propterea residendi legem Divinam non esse, sed Pontificiam, quoniam soli Petro dicitur est Pascite oves meas, id ex Garetano probatum est: In interpretandis sacrae scripturae locis, ut ex iis dogma confirmemus, duplicem normam habemus. Nam primum ad Ecclesiam interpretationem confugere debemus quoniam Ecclesia non modo scripturas a spiritu sancto traditas possidet, sed etiam earum sensum, et sententiam; Eadem enim in iis explicandis Spiritus sanctus suggerentem ei omnem veritatem, si desit Ecclesiae interpretatio, ac definitio a Patribus uocamur, a quorum consensu, et concordia sententia petenda est vera in rebus fidei scripturarum interpretatio.

Quantum pertinet ad primam normam, perspicuum est Ecclesiam illa uerba ad omnes Apostolos transferre, et ceteris omnibus dicta interpretari, quos operis tui Vicarios, inquit, eisdem contulisti praese Pastores, nullus autem est in scriptura locus nisi is, in quo Christus Apostolos pascendi muneri praefecit.

Quantum attinet ad Patres, Cyprianus, Basilus, Augustinus, Ambrosius, Leo, Bernardus, Eundem locum sic sunt interpretati, ut eum cum omnibus Apostolis fecerint communem.

contra p^azōnem
D. Justinos.

quorum dicta cum recitata sint a Dno Epō Codiensi, nō
 est cur uelim in ijs repetendis laborare. Sed dicat aliquis
 ergo facis Pontificem Romanum, qui Petri successor est, equa-
 lem cum reliquis Epīs, qui in alior, Apōlōr, locum successerunt,
 minime id uero in beatissimis Apōstolis inquit leo
 in similitudine Sonoris, erat quadam discretio dignita-
 tis, et Cyprianus, hoc erat inquit, Petrus quod reliqui, sed
 initium ab unitate proficiscitur, ut Ecclīa una monstreretur
 una inquam, quia uni subijcitur. Et igitur in una, atq;
 eadem societate pascendi intelligendus ordo, Totam n.
 habet Petrus princeps, ac caput, partem alij, camq; non
 separatam a toto, et a capite, sed in toto, et sub capite, sic
 Dns reliquis Apōlōr regendam Ecclīam tradidit, ut eis a
 Petro, et per Petrum omnis potestas manaret. Quare sunt
 a dno epī instituti, et munus pascendi ab eodem dno
 obtinent, sed tamen subordinati, ac submissi Petro,
 partem habentes procuratoris, certisq; finibus inclusa
 cum illius procuratio nullis descripta finibus uniuersū
 Chrīanum orbem complectatur. Quod autē sic ordo in pascēdi
 mandato intelligatur manifestum facit Aug. in Joannem
 affirmans illa uerba ideo dicta Petro, quod propter Apō-
 stolatus sui principatum gerebat omnium figurata
 gnālitate personam, et clarius in quest. nou. et uet. Testam.
 dominū, inquit, per se, et pro Petro soluisse de uagmā

quoniam sicut in saluatore continebantur omnes cause magisterij
sic Petrus continebat omnes, quia pastor futurus erat Dominici
gregis, igitur in uerbis dñi aliquod fuit dictum separatum Petro
Principi, ac capiti, mandataq. fuit Et cura uniuersalis dñici
gregis, ut pasceret uniuersos doctrina sua, et fidei regula, ido,
neq. ministros singulis ministris attribueret. Dictum fuit ali-
quod comune omnium, ut cum unusquisq. certa Ecc. munus susce-
pisset dictum sibi a Dño intellexeret, ut attributum sibi gregem
pasceret

Quare non negamus id quod Caietanus affirmat, ita Petro comissa
curam uniuersum gregem pascendi, ut ea nemini præterea man-
data sit, veruntamen, ut reliqui Pastores certos ac singulares
greges pascerent, idq. sub Petro ab eodem dño præcepti esse
affirmamus

Eodem n. ordine Seruus omnis Ecclesiastici ordinis auctor Ecclesiæ
Hierarchiam descripsit, quem in caelesti omnium rerum conditor
Deus, seruauit: in ea n. angeli collocantur, a Deo omnes, ita
distinctus inter se munibus conditi, ut inferiorum ordinu
officia a superioribus pendeant, prima Hierarchia secunda
purgat, illustrat, perficit, secunda demceps tertiam, idem
ordo in choris seruatur, que tñ officia ita sunt propria
angelorum; ut Deo tributa esse intelligantur, qui in ange-
los condidit, ut eos sua officia, inter se absoluerent, et exee-
qui uoluerit; par ratio est Episcoporum, quos cum Dñs insti-
tuit, tñ eos omnes Petro principi subiecit, ut cum Petrus

cuiusq. successores Ep'atus munera mandant, nihil aliud se facere
intelligant, nisi quod Divinum mandatum exequantur.

Hoc ideo dicere volui, ut ipse rex, ordo intelligatur, qui si cogni-
tus, perspectusq. fuerit, nihil erit quod de summa in nos Ponti-
ficis maximi potestate dubitemus. Sed urges praeterea quod
statuit princeps, et Imperator, non potest mutare minister
si me Imperator in aliqua statione collocasset, non posset me
ea movere Legatus. Quid si collocatus ab Imperatore in
statione fuerit etiam pari imperio ac lege subiectus legatus
nonne Legatus parere debet?

Omnino aut longe aliud erit, si dicamus institutiones Ep'or-
umq. munera esse iure Divino, aliud si dicamus, Eum
vel illum ascriptum esse, Eum, vel illi Eccl^{ae} iure Divino
Primum enim verum est, quia institutiones absolute et univ-
ersa ratione Divina lege fiunt, muneraq. ijs annexa eadem lege
constant, alterum falsum est, quoniam Eum vel illum, Eum
vel illi Eccl^{iae} ascribi a nullo iure provenit, sed a iuris
usu, atq. exercitio, quod in factis consistit, quare Joannem
habere Eam Eccl^{esiam}, vel in aliam transferri, arbitrata fit
humana; ex quo tñ non debemus argumentari, et concludere
institutiones Ep'or, et munera eor, ab arbitrata humana
pendere

Semper inquit, cogar residere, neq. Pontifici me ad Synodum
uscanti parebo, si iure Divino resideo: meministi debemus
residendi officium versari in materia morali, qua quod

148
varietati obnoxia est, multi possunt incidere casus, quibus impediri
consuevit. Eadem ratione officia morum, non consistunt in puncto
quodam individuo, quod Stoici uocabant *Catartiforma*, ut peccati
sit tanquam transire lineam, sed reguntur ratione recta, et prudentia
Humanarum, actionum moderatrice, ita quod in his reperitur medium
non rei, sed rationis, qua declarant totum negocium residendi multis
temporibus, ac rationibus posse interrumpi, atque ita eos solui
residendi legibus.

Qua uero tempora, qui casus Episcopi officio residendi liberare possunt
posita sunt in interpretatione Pontificis, qui ea facultate, quam
Graeci *ἔτι ξειδω* uocant, nos aequitatem, uel aequum et bonum
possumus appellare, potest excipere casus, legesque interpretari, cum
aliquid Emori incidit, quod leges lator lege sua comprehensus non
existimatur.

Eadem auctoritate poterit plura beneficia coniungere, uel etiam
plura mandare, cum id scilicet, uel locus, oportunitas, uel com-
ditas Ecclesiastica, uel necessitas, uel etiam personarum praesentia
economice fieri patietur, nam cum lex ad communem Ecclesiae uti-
litatem, ac commodum referatur, si casus incidat in quo seruari
legem sit durum, atque adeo inutile, potest Pontifex legem ita
interpretari, ut illum casum a lege remotum, atque alienum
declaret.

Contra 20° nom 2.
sulmanoni

Reliquum est ut respondeam ad unam rationem, allatam quidem
contra Diuinam residendi sanctionem, sed non satis ab auctore
probatam, atque explicatam, Et si lege inquit Diuina constat

Ep̄atus ordo, non tamen ex eo effectur residendi legem iure Divino
 constare, Nam ut primum concedatur, non tamen continuo sequit̄
 secundum. Nos tamen affirmamus ex eo maxime residendi legem
 Divinam esse, quod Ep̄atus institutio lege Divina sit, adeo n. resi-
 dendi officium in Ep̄atus ordine, atq. munere contractur ut ab
 eo seiungi non possit; munera enim Ep̄i constituit, et absolvit
 naturam Ep̄i, ut sine ijs Ep̄us constare nequeat, quod ita nobis
 perspicuum fiet, si modum atq. rationem instituendor. Ep̄os
 consideremus. Nam si Cr̄us instituens Ep̄os, ordinem, et So-
 norem quendam in Ecclesiam inducere voluisset, posset forte Eie
 honor a residendi officio separari, sed cum Ep̄os mittebat dñs
 et munera comittebat pastoribus omnia ad usum, atq. ad opus
 referebat. messis multa, et operarii pauci, rogate dominum messis
 ut mittat operarios in vineam Principes gentium dominantur eos,
 vos aut non sic, sed qui maior est Eie uester minister erit, venit
 n. filius hominis ministrare, non ministrari, et pasce oves meas
 non iubet esse pastorem Petrum hoc est potestate et auctoritate
 esse talem sed pascere, hoc est usu, exercitatione, opere, laborare
 novemus inquit Paulus qui laborant inter vos, et movent vos
 et presunt vobis in dño, admiranda certè res est, quam tñ
 pleriq. volunt attingere, quod cum Pastores Ecclesiar. a dño
 et ab Apostolis eliguntur, mittuntur, nominantur id non fit nisi
 verbis, actionem, laborem, opus, officium, exprimentibus, videli-
 cet ut intelligeremus totum Ep̄atus munus in ministratu ac la-
 bore consistere, quod certè ferè assiduam residendi legem
 ac vinculum necessario requirit, nisi adeo quis cavillari velit

ut in quibus nos laborare iubemur, et qua in modum alicui
et operis instituta, atq. excogitata a dno sunt, ea alijs committi
ac concedi posse contendat, in quo certe eum euangelici
praecepti ratio, ac finis, et ueritas ipsa facile convincet.